

**DAMIR
KARAKAŠ**
**KINO
LIKA**

L O M

BEOGRAD / MMXXIII

© Damir Karakaš, 2001, 2007, 2012

urednik izdanja
Flavio Rigonat

KINO LIKA

- 009 Harmonika
- 029 Olga
- 045 Devet
- 059 Voda

ESKIMI

- 075 Mi nismo odavde
- 091 Osvajanje sela iza kojeg nema ničega
- 109 Kad god tebi odgovara
- 125 Svjetlo u kući
- 143 Reći ću ti kad stignemo

PUKOVNIK BEETHOVEN

- 161 Kuća
- 173 Cipele
- 189 Psi laju kroz zidove
- 209 Križevi
- 223 Ja sam

KINO LIKA

HARMONIKA

Kukurikuuuuuuuuuu...

Glišo hrče. Ljeto je. Ali noć je ovdje ledena i svaki put se treba dobro pokriti: njemu, ispod sive vojničke deke, vire košturnjave noge.

Trznu se.

Na zidu, preko neke davne, zaboravljene svete slike, u drvenu okviru, visi fotografija Velimira Zajeca: naslovnica Dinamove revije iz '82.

Tuk... tuk... tuk... po limenom oluku žlijeba udaraju krupne kapi kiše. Šušte i u krošnjama.

Poskoči s kreveta.

Ivicom dlana poravna zgužvane rubove kreveta. Osvrnu se po sobi obloženoj jelovom lamperijom. Pogled zaustavi u uglu polumračne sobe.

HARMONIKA.

Priđe joj na korak. Vrućim dlanom prijeđe po izlizanim tipkama. Palac zadrža na pokidanom kožnom remenu. Zamisli se.

Sljedeće subote svira u Črnču.

U duetu: on i susjed – Ciganin Iguman. On započne, Iguman se ubaci, i onda ne prestaju sve do rana jutra.

Bili su zajedno u ratu.

I pucali u duetu.

Kad za jake zime od hladnoće puca drveće i kad se živa u šumi spusti na paklenih –35, ako kojim slučajem ležiš u rovu s Igumanom, onda nema zime: Iguman grije kao termoakumulaciona peć.

Inače, za te jake studeni, u ratu bi se, kao pilići oko kvočke, svi drhteći natiskivali oko njega. Ponekad se ne može oteti dojmju da Igumanu kroz žile, umjesto krvi, protječe lož ulje...

Pomisli i na svadbu. Ženi se Jiva Žuti; četiri godine su njih dvojica, po kiši i po snijegu, pješačili do osnovne škole u Letincu.

A kad je Jiva nekoć u Trstu prvi put kupio traperice, taj prvi dan, otraga, na zadnjem džepu, nosio je zakačen i onaj živopisni karton. I upravo ga je Glišo prijateljski pozvao u stranu, objasnivši mu da se karton skida.

Mladenka se zove Bara i podvornica je u O. Š. „Srđan Uzelac“ u Brinju.

Klekne pred harmoniku; po izlizanim tipkama leluja jutarnja svjetlost. Idućih dana mora zašiti remen na harmonici i malo zaviriti u nutrinu harmonike. Prošlu svadbu u Letincu, učinilo mu se da sedmi, puni bas lijevo, malo škripi, kviri ton. Pogotovo kad zasvira kukunješće i harmoniku malo jače stisne i jače rastegne od sebe.

Još neko vrijeme zamišljeno stoji nasred sobe. Sluša kako u dubini guste šumi udaraju gromovi. Lome vrhove previsoko izraslog stabla.

Otrese kosu s lica.

Dolje, ispod dva reda škripavih jelovih dasaka koje dijele njegovu sobu od očeve, razazna očeve teške korake. Još više načuli uši.

Otac otključava vrata. Već ga zamišlja kako onako težak i masivan, ali nekako neobično hitronog, hoda potmulo prema staji. Pokojna majka je hodala, najprije ispotiha, onda nekako sve brže i brže... Otac, kao da svako malo propada duboko u zemlju.

Otac iz tora pusti ovce.

Glišo se brzo odjenu. Na noge navuče gumene čizme, pograbi platnenu torbicu, ukrašenu crvenim kitama. Unutra ubaci krompire i komad balave slanine.

Pograbi kišobran.

Istrča na dvorište i kišobranom potjera ovce prema nakošenim obroncima šume. Rastvori kišobran. Nabi ga na glavu poput kape.

Tetura za ovčama, pazeći da se pritom ne oklizne na mokro kamenje. Ovce, srećom, znaju put. Znaju i gdje se treba zaustaviti: zbit će se negdje pod sam rub šume, tamaniti travu, sve do korijena. Osim toga, sad, kad pada kiša, trava postane mekša, podatnija...

Ovce to vole.

... Ooo, tavrlljeee, vrrre tavrlljeee, oooj tavrlljeee, vrrr tavrlljeeeeee, zapjeva Glišo iz sveg glasa i ubrza za ovčama. Zbog te nesretne kompozicije stalno se svađao s Igumanom. On je htio da svadbu u Letincu, ili bar svaku drugu svadbu, započnu upravo s tom pjesmom. Ljudi su je, moglo bi se kazati, fanatično voljeli. Međutim, Iguman je smatrao da s tom pjesmom trebaju završiti svirku. Na kraju su uvijek izvlačili slamke.

Pruži korak i sustignu ovce.

Stale su i pasu.

Kiša i dalje ne prestaje.

Otrese nogavice.

Uđe pod ljeskov grm.

Čučne.

Obujmi rukama šiljata koljena.

Još se više skupi i sabije pod kišobran.

Ovce pasu i svako malo dižu glavu. Mekeću. Odgore s njih visi mokra vuna. Kad otresu kišu, na krajevima vune zanjišu se okuženi brabonjci. I zazveckaju pocinčani praporci.

Glišo stavi lice u ruke. Ispred nosa opazi muhu. Zakačila se pipcima ispod lista.

Svijet promatra odozdo.

Gleda je: zelenkasta, crvene zagasite utrobe: kao da je proždrla gnjilu jagodu.

Ožme mokre nogavice.

Prisjeti se i odahne. Za ljetnih žega, kad zrak i šuma miruju kao na isušenoj crno-bijeloj fotografiji, on, otac i majka na volovima bi kući dovozili sijeno. Jedan se zvao Mrkonja, drugi, onaj puno veći, s rogom koji mu je rastao natrag u čelo – Dikonja.

Majka bi tad uzela drvene vile i ocu na kola nabacivala sasušeno sijeno. Otac bi sve vrijeme skakutao po drvenoj košari od pruća i istim takovim vilama, samo malo većim, sijeno slagao u kocku.

Na glavu bi zavezao bijelu maramicu: uvijek svezanu u tri čvora.

Glišo bi stajao ispred volova.

U grmu bi odlomio ljeskovu granu i branio volove od rojeva muha. Isukale bi rila. Tražile bi što tanju kožu. Onda bi ubadale, sisale...

Još ako su kojim slučajem kola na nizbrdici?

Otac bi psovao. Glišo mahao granom. I na govedoj koži, šakom ili granom, gnječio od sitosti usnule muhe.

Udahne.

Kiša jenjava.

Kroz krošnje, blijede oblaci. Probija se sunce. I nebo mijenja boju.

Ovce pasu. Strižu ušima.

Suncu su okrenule mokre zadnjice.

Glišo ponovno duboko udahne.

Vrščima prstiju pograbi muhu za oba krila.

Promatra je.

Zuji, zabacuje se. U bezbojnom stomaku, pjenu joj se crna, usidrena krv. Katkad u trzajima, vrteći tananim nožicama, zapne jednom nožicom o drugu.

Glišo napući usne. Zajedno s oštrom stabljikom, otrgnu raskrunjeni cvijet.

S dna usnice isisa slinu.

Otpozadi, u utrobu, zabode joj vršak stabljike. Muha se trznu. Jače zazuji.

Do kraja uvuče stabljiku u muhu.

Razdvoji prste. Muha poleti. Leti, pada. Cvijet joj sve vrijeme vibrira otraga...

Okolo, s drveća, curi žuta smolasta mekoća.

I kiša naskroz jenjava.

Muha leti u krug. Leti i sleti Gliši pod noge. Još se neko vrijeme koprcala s cvijetom. Kad se posve smirila, prestadoše podrhtavati one latice cvijeta...

Glišo ustane.

Iz kišobrana istrese vodu.

Zamahnu utrnutom nogom.

Ovce pasu uz šumarak. Iz mokre vune isparava tmasta para. Zrak je oštar i ulazi u nos. Uh, pomisli Glišo, niš, baš niš ne smrdi, ko ovce posli kiše...

Otvori torbicu.

Iznutra izvuče nož, krompir i slaninu prošaranu tankim trakama pršuta.

Prožme ga osjećaj gladi. Pomisao na slaninu razbuja mu slinu u ustima.

Ode u šumarak.

Donese suhe grančice. Uokolo složi kamenje. Zašilji štap, a kroz žilavu kožu slanine, nabij ušiljeni vrh štapa. Vatra tinja. Dimi. Lišće je posve mokro i širi miris stoljetne gnjilotine.

Zakašlje. Iznad dima pruži štap sa slaninom. Sjajnocrveni plameni jezici brzo liznuše u zrak.

Ubaci i krompire. Zatrpa ih žarom. Uživao je u mirisu spaljene krompirove kore.

Jede hlapljivo.

Poslije izvuče kurac. Popiša se na žeravicu.

Uđe u šikaru.

Nožem zarezava prut od lijeske. Oguli s njega koru, sve dok prut ne postaje posve sluzav i bijel. Promeškolji se, zabode prut u mravinjak.

Sjedi i čeka.

Nervozno češka kosu.

Mravi počeuše gmizati po prutu. Toliko ih je da se čini kako iz mravinjaka raste stabljika od mrava. Lijepe se, idu gore, mimoilaze, vraćaju dolje.

Izvuče prut.

Otrese s njega mrave.

Vrhom pruta udara o travu, onda jednom i u kamen. No, jedan mrav se nipošto ne želi odvojiti od pruta. Glišo ga ljutito sagnječi palcem.

Proguta slinu i uzme prut za krajeve.

Malo zagrije zubima. Nakašlja se... siše, i usnicama skupi sluz. Toliko je hlapljivo sisao da mu presuši slina u ustima.

To s mladim ljeskovim prutom i mravima pokazao mu je jedan stari, sada već pokojni, pastir.

Stari je tada kazao... Glišo... jebi sve odreda, kad budeš ovako star... ti ćeš tit... a kurčina neće moći... i liži dobro to

drvo, prvo pušći da se mravunjci popišadu... bit će ti kita... da izvineš, velika ko metar i jimaćeš litru jeba... i zapamti, sve... sve odreda jebi... riba i pička nemadu godin...

Glišo udahnu.

Nije mu vjerovao.

Onda je mjerio.

Najprije onim prozirnim plastičnim trokutom za tehnički odgoj.

Kod kuće bi izmjerio oko 23 centimetra.

Međutim, kad u šumi liže prut, kurac mu naraste i do 35. I ne pada punih pet sati.

Svaki put mu naraste i glavica: nabuja, gotovo do rasprsnuća. Nabubre i jaja. Nadmu se... nikad ne bi bila veća.

Sad će drkati: pomisli na pičku. Jedru, mokru – i dlakava ženska bedra.

Na nebu bubre crni oblaci. Opet će kiša. I sunce sve više tamni. Nabija se na oštre rubove šume.

Začu zvono.

Zakopča hlače. Potrči na najvišu stijenu.

Opet čuje zvono. U gaćama mu pulsiraju jaja. Titakaju poput sata.

Naćuli uši.

Stojanka Donjopoljka.

Eno joj dolje i krava. Fala ti bože, pomisli Glišo. U grlu mu naraste uzbuđenje. Pljuvačkom zaliza kosu. Zajapureno otrči niz brdo.

Ne mari za ovce.

Već vidi Stojankine krave. Nju još ne vidi... ali, pomisli u bjesomučnom trku, tu je ona negdje, skrivena u kakvom gustom šašu... šikari.

Na travi opazi Stojankinu crvenu bluzu. Vrtio je glavom, ali još je nije uočio.

I krave digoše glave.

Glišo zasta, napokon je spazi. Vrti se unatrag. Zaobide pašnjak. Hoće da joj pride iza leđa.

Potrči.

Već joj vidi leđa.

Potihio, otvorenih usta, pripazi da mu pod nogama ne pukne suha grana. Ruke joj još ne vidi, samo povijena leđa i obla raširena bedra.

Sad mu otraga, Stojanka izgleda kao ptica.

Pride bliže.

Ona ga ne čuje. Sklupčala se... cvili... kažiprstom prebire po zarasloj čupi između nogu. Trza se, uzdiše, ramenima zabacuje unatrag.

Krcnu grančica.

Stojanka se okrenu. Bulji mu u lice. Dlanove odloži na mokru travu.

„Ča to... a?“, pljunu Glišo obilno u travu. „Sad sam te uvatila ... a...“

„A?“

„Reko... ča to delaš ispod kikle... a...“

„... Nijesam ništa... evo mrav mi unišo ... u... u... unutra, pa ga vadim otale...“

Glišo joj pride.

Prstima pogladi Stojankinu gustu crnu kosu, na krajevima sazdanu u čvrstu pletenicu: crne čupave obrve, iznad srnećih očiju, Stojanki su srasle jedna za drugu.

Bulji Stojanki u koljena.

„Oš mi dat pičke?“, iscijedi Glišo i ponovno obilno pljunu u travu.

Ona šuti.

Glišo udahne i strpljivo pričekava odgovor.

„Nemoj Glišo... može neko naići!“

On se nasmiješi.

„Ki će naići... nema ki...“

„Đe oni lugar...“

„Ma kakvi jebeni lugar“, slaga Glišo, „... slomil je čera nogu ... eno ga u bolnici...“

„... Nemoj Glišo.“

Ne mareći, zavuče joj ruku među tople dojke. Između prstiju napipa vruće čvornate bradavice. Otkopča dugme i na brzinu spusti hlače. Padoše mu sve do članaka. S gaćama je išlo nešto teže.

Uhvati je za pletenice. Uvuče dublje u grm, pod smreku, i palcem joj pogladi mesnate usne. Kao da želi kresnuti nevidljivim upaljačem.

Ona kleči; niz usta joj curi vlažni zrak.

Okrenu joj glavu kurca. Po njemu mu se prepliću žile pune krvi. Seže sve do prsa. Morao ga je palcem odlijepiti od stomaka.

Uhhhhhh, uzdahne Stojanka i zatrepta vjeđama; gledala je u kurac i pohotno žvakala slinu. Glišo je uhvati za male okrugle uši.

Povuče.

Uvali joj nabreknuti kurac u usta. Ona raskolači oči, potom mu jezikom zabali naduta jaja. Glišo osjeti ustalasani udar topline. Zgrabi rukama za mokru granu iznad glave, kao da će vježbati... dignu se... spusti... i grubo joj nabli kurac, sve do modrih jaja.

Stojanka dahće, vrti glavom.

Onda grunu krupna kiša. Nebo se najednom otvori. Kiša se prosu kao iz vreće. Prasnu munja, preleti zrakom, na nebu ostavi zastrašujući trag. Krave panično trče u šumarak, bog zna,

pomisli Glišo, kadi su mi sada ovce. Ali, brzo odagna takove misli i prepusti se Stojankinim jedrim, raskvašenim usnama.

Iza brda udari grom.

Stojanka preplašeno skoči. Zabaci se unatrag, odgurnu dlanovima Glišu. On rastvori oči i ugleda je kako gologuza trči prema šumarku. Prenu se, obuhvati tvrdi slinavi kurac i poče u ritmu navlačiti kožicu preko glave. Kiša ga prska po rukama i jajima.

Izdignu se na prste i histerično drka.

„Kurvetinooo“, kriknu, „vraćaj se vamo... vraaaćaj se... jebem ti malog Isusića... jebem ti majku... ro... ro... roglje ću ti zabit u le... le...le... leđa...“

Drka. Zažmiri.

Učini mu se da će spermom pošpricati i nebo.

Bljesnu.

Otkinu se grom.

Pepeljasta smreka puče popola.

Bolnička čekaonica u Ogulinu.

Iguman gleda. Bulji kroz prozor. Dok promatra svoju ženu Justu, palcem na staklu gnječi sitne muhe. Ona svako malo pljuje, sporo koračajući prema sivom, trokutastom bolničkom zdanju. U ruci nosi najlonsku vrećicu. Iako nije trudna, Justa ima golem stomak, kudikamo veći od zadnjice, u biti, ta sipljiva i ispijena ženica guzice zapravo ni nema. Naime, otraga je ravna kao daska. I kad korača prema naprijed, i kad je se promatra iz daljine, čini se da Justa zapravo hoda natraške.

Iguman se odmaknu od prozora. Pomilova iskolačene vratne žile. U čekaonici visi slika kostura. Iz pljuvačnice se širi smrad sažvakanih užeglih opušaka.

Na podu su odbačene krvave vate.

Justa uđe u čekaonicu.

Rano je ostala bez zuba i dok žvače preveliku krastavu jabuku, gornjom usnom dodiruje vrh povijena nosa.

Iguman je gleda.

„Des ti više?“

„Gužva!“

„Ajd u pičku materinu...“

„Ajd ti...“

„Jes kupila kilu ili pol kile?“

„Pol!“

„Što nisi kilu... a?“

„Nema para!“

„A...“

„Nema.“

„Koji kurac tu jabuketinu ti ždereš, ako nema para, jebem ti, malome ostavi... ti... ti...“

„... Tiii se javi...“

„Šta ja...“

„Ajde, ajde, bolje ćuti!“

Iguman skoči.

„Slušaj ti... mene! Nemoj mi sad živce kidat, ću ti glavu sad... sad čikopernicom rascopat...“

„Ajde... samo provaj“, prosikta Justa kroz modrocrvene desni.

Okrenula se i gleda kroz prozor.

Na nebu se skupljaju crni oblaci. Kiša samo što nije počela padati. Srećom... kombi zastava 750 – registarske oznake GS 72 - 84, parkiran je tu odmah ispod lipe.

„... Čuješ... smirde se malo“, kaže Justa.

„Šta... šta... smiri. Dva dana spavam u kabini, srce me boli i duša... glava. De je više taj doktor, pizda mu materina... reko da će za deset minuta... Već prošlo pola ure... a!“

Justa se odmaknu od prozora.

„Igumane“, zagrgolji, „znaš da Glišo poginu... Grom ga udari u Bunarina... dok ovce čuvo...“

Iguman dignu glavu.

„A?“

„Kumanku sam iz Vičića dole na hodniku sreće. Baš sa sprovoda ide. Da velik sprovod bija, da to plače i staro i mlado ... da to...“

Iguman se zamisli.

„... U pičku materinu, s kim ću sad u Črnču čoveku da sviram... a u pičku materinu... a u pičku materinu... a u pičku materinu...“

U čekaonicu banu mršav liječnik.

„... Dobar dan! Vi ste od Elvisa otac“, reče zureći čas u Igumana, čas u Justu.

„... Dobar dan!“, kaže Iguman.

Liječnik zijevnu.

„Dobro je... molim vas, pođite za mnom.“

Odvede ih bez riječi u kancelariju na katu. Prodoše starca u svijetlozelenoj pidžami. On za sobom vuče vrećicu s krvavom mokraćom.

Iz jedne od soba odjekuju stravični krici.

„Sjednite“, reče liječnik.

Bradom im pokaza na dvije okrugle klavirske stolice bez naslona.

„Slušajte... znam da već dugo čekate... situacija nije bajna... ja ću vam sve reći, pa ćemo lijepo vidjeti... samo polako...“

Iguman zadrhti.